

Üretimden Kopunca Renklerimizi Bile Kaybettik

Zam, hayat pahalılığı, enflasyon, bulunmayan ve kısıtlı verilen ürünler. Son günlerin en çok konuşulan konuları... Oysa hepimiz daha ilkokul yıllarında dünyada kendi kendine yeten 6-7 ülkeden biri olduğumuzu öğrenir ve bununla gurur duyardık. Ülke nüfusunun yüzde yetmişinin kırsal alanda yaşadığını bilirdik. Her aile birkaç koldan köyle, tarımsal üretimle bağlantılıydı. Şehirlerdeki bahçeli evlerde bile küçük ölçekte ürün elde edilir, en azından üretme kültürü kuşaktan kuşağa aktarılırdı. Yakın zamana kadar tütün, ipek böcekçiliği ve koza üretiminden geçinen köylüler bir nesil sonra bu üretimle ilgili bilgi birikimini yitirdiler. Pamuk, ayçiçeği, şeker pancarı vb. ürünleri üretme kültürünü yitirmemiz yakındır.

“Üretmeyelim ithal edelim” diyen mandacı aydınların yarattığı yıkım, dövizdeki artış, Türk lirasının değer yitirip halkın yoksullaşması ile çırılçıplak ortaya çıktı. Yakın zamana kadar kendi üretimimiz olan ürünlerin pek çoğu artık dışarıdan geliyor. Açık satılanlardan anlaşılmasa bile, ambalajlı ürünlerin üzerindeki etiketlerden acı gerçeği görüyoruz. çikita muz ile başlayan ithal ürünler, sarımsaktan patatese, mercimekten samana, süt ürünlerinden Angus adlı sığira kadar gidiyor. Hal böyle olunca gelecek kuşaklar sadece üretme gereğini değil, üretim kültürünü de yitiriyor. Çocuklarımız, bahar ayında, manavda-pazarda satılan çağla ile kuruyemişçide satılan badem arasındaki ilişkiyi bilmiyor. Çilek nerede yetişir bilmiyor. Kestanenin nasıl ve nerede yetiştiğini bilmediği için deniz kestanesinin neden kestane ile tanımlandığını bilmiyor. Yeşil kabuklu cevizi görmediği için cevizi yeşil dediğimiz rengin neden kahverengi ile değil yeşil ile tanımlandığını anlayamıyor.

RENKLERİMİZİ DE YİTİRDİK...

Şair Özdemir Asaf “Bütün renkler aynı hızla kirleniyordu / birinciliği beyaza verdiler” diyor. Son derece gerçekçi biz söz... Ama esas acı gerçek renklerimiz bile yitirdiğimiz. Türk halkı bin yıllardan süzülen bir kültürle etrafında gördüğü renkleri tabiatta bulunan varlıklarla, özellikle de bitkisel ürünlerle adlandırmış. Tabiattaki renklerin sayısı 7 olarak söylene bile aslında bunların sayısının binlerce olduğunu söyleyebiliriz. Geçiş tonlarıyla birlikte sonsuz renkten söz etmek olası. Ancak özellikle üretimle ilişkili köylülerimiz bunca renge öylesine güzel isimler vermişler ki geçiş renkleri bile herkes tarafından tam olarak algılanabilir. Bir tek rengin değişik tonları için halkımız ürettiği ürünlerden onlarca isim tanımlamıştır. Örnek vermek gerekirse sadece yeşil rengin tonları: Zeytini yeşil, fıstıki yeşil, cevizi yeşil, çimen yeşili, kelemi, çimen yeşili, su yeşili, yaprak yeşili, kuşkonmaz, çağla, limon küfü, yonca yeşili, yosun yeşili, ördek başı yeşil vb. Üretimden kopmamış olanlarımız bu farklı renkleri gözünde canlandıracaktır. Oysa şimdi gençlerimiz Benetton yeşili ile malakit yeşilini konuşuyor.

Adlarını tabiattan alan bu güzel renklerin birkaçını anımsayalım: Süt beyaz, kar beyaz, kemik rengi, kömür karası, zeytin siyahı, kül rengi, pişmiş ayva, vişne çürüğü, şarabi, kan kırmızı, nar çiçeği, portakal, akşam güneşi, mürdüm, kızılıcak, toz pembe, şeftali baharı, çingene pembesi, leylak,

menekşe, patlıcan moru, hünnabi, tütün, nohut, buğday, saman sarısı, safran sarısı, limon sarısı, altın sarısı, hardal, bal rengi, kayısı, soğan kabuğu, kestane, yağ rengi, deniz mavisi, gök taş, cam göbeği mavi, gece mavisi. Ama biz ithal kültürü ile dünya var olduğundan bu yana var olan gece mavisine ithal sigara furyası sonrasında Parlement mavisi adını taktık. Şimdi artık renklerimiz yitirildi. Onların yerini ithal ürün renkleri aldı. Fuşya, lila, pinky, pörpıl, violet, indigo, ekrü vb.

Binlerce yıllık geçmişi olan bir ulus, sadece ürünlerini, üretme kültürünü, parasını, bakkalını, manavını, çarşısını, pazarını, arastasını, bedestenini değil, renklerinden başlayarak tüm kültürünü kaybediyor. Uyanın...

Lütfü KIRAYOĞLU

27.11.2021